

ПРИРОДА-НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ

Синій Вир

Регіональний еколого-освітній часопис

Озеро Синевир - водно-болотне угіддя міжнародного значення (Рамсарська конвенція)

Озеро Синевир - одне із семи природних чудес України

Газету засновано 21 березня 2001 року

Січень 2026 р.

№ 1 (381)

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

22 січня ми відзначаємо надважливе свято — День Соборності України. Саме цього дня у 1919 році на Софійському майдані в Києві прозвучали слова, на які українці чекали століттями: "Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України".

22 січня 1939 року, вперше за 20 років було урочисто відзначено на офіційному рівні свято Соборності. Відбулося це в Карпатській Україні, у місті Хуст, на той час — автономній республіці Чехо-Словаччини. Це був привід нагадати закарпатцям про волю, висловлену на з'їзді Всенародних зборів українців у Хусті 21 січня 1919 року про приєднання Закарпаття до Української Народної Республіки зі столицею в Києві.

Всенародні збори в Хусті, що відбулися 21 січня 1919 року, є однією з найяскравіших і водночас драматичних сторінок боротьби за соборність України. Це була подія, коли закарпатські українці чітко й на повен голос заявили, що ми не

частина імперій, ми — частина єдиної України.

Надзвичайно символічним є те, що Хустські збори відбулися 21 січня — за день до того, як у Києві на Софійському майдані було проголошено Акт Злуки УНР та ЗУНР (22 січня 1919 року).

Хоча через технічні та військові труднощі делегація з Хуста не встигла фізично бути присутньою на Софійському майдані в момент

зачитування Акту, їхня воля була врахована. Закарпаття юридично розглядалося як частина Західно-української Народної Республіки (ЗУНР), яка того дня об'єдналася з УНР.

Рішення 21 січня 1919 року не було марним. Воно заклало фундамент української ідентичності в регіоні та стало легітимною основою для проголошення Карпатської України у 1939 році.

Саме тому перше офіційне святкування Дня Соборності у 1939 році відбулося саме в Хусті.

Хустські збори довели, що Закарпаття — це не «окраїна» чужих імперій, а невід'ємна частина єдиного українського організму.

У 1990 році мільйони українців (від 500 тисяч до 3 мільйонів!) взяли за руки, утворивши безперервний ланцюг довжиною понад 770 км від Івано-Франківська до Києва. Це була наймасштабніша акція єднання у Східній Європі.

Сьогодні слово "соборність" звучить по-особливому. Це не просто історичний факт — це наш щоденний вибір. Це єдність волонтерів і військових, це спільна молитва за тих, хто на фронті, це підтримка і захист кожного куточка нашої землі - від заходу до сходу, від півночі до Криму.

Ми довели, що нас неможливо роз'єднати кордонами, мовами чи ідеологіями. Ми — єдине ціле. 3 Днем Соборності, Україно! Слава Україні!

Власкор.

ЯК ПОДАТКИ НПП «СИНЕВИР» ПЕРЕТВОРЮЮТЬСЯ НА РОЗВИТОК ТЕРЕБЛЯНСЬКОЇ ДОЛИНИ?

У часи великої війни кожен крок до фінансової стабільності країни має стратегічне значення. Поки захисники тримають фронт, тил має тримати економіку. У цьому контексті Національний природний парк «Синевир» є прикладом не лише дбайливого ставлення до природи, а й високої державної відповідальності. Сьогодні парк є одним із найбільших та найнадійніших платників податків у регіоні, забезпечуючи чималу фінансову допомогу для Синевирської та Колочавської громад.

НПП «Синевир» — це не просто заповідна територія на Тереблянській долині, а потужна державна установа, яка генерує значні надходження до бюджетів усіх рівнів. Парк сумлінно сплачує ПДВ, земельний податок, ЄСВ, податок з доходів фізичних осіб, військовий збір, а також екологічний та туристичний збори.

Частина цих коштів іде на

загальнодержавні потреби, але лівова частка залишається безпосередньо «вдома» — у місцевих бюджетах громад Тереблянської долини.

Наводимо цифри, що говорять самі за себе.

За останній звітний період 2025 року до бюджетів Синевирської та Колочавської громад від нацпарку надійшло сумарно 46 мільйонів 241 тисяча гривень. Це реальний ресурс, який дозволяє селам жити, розвиватися та підтримувати соціальну сферу.

Саме, до місцевого бюджету Синевирської ОТГ, за 2025 рік, перераховано від парку 30 млн 323 тис. гривень. Для розуміння масштабу - за весь трьохрічний період (2022–2024 рр.) сума податків також немала, вона склала 30 млн. 54 тис. грн. Тобто інтенсивність підтримки залишається високою, попри всі виклики воєнного стану.

Бюджет Колочавської громади за 2025 рік, поповнився на 14 млн

918 тис. гривень. Відповідно за 2022-2024 рр. сума сплачених податків і зборів становила 27 млн. 983 тис. грн.

Що означають ці мільйони для звичайного мешканця Синевира чи Колочави? Це не просто цифри у звітах, це насамперед:

- освіта та медицина, виплата зарплат вчителям, закупівля медикаментів та утримання лікарень;
- інфраструктура, а саме ремонт доріг, вуличне освітлення та благоустрій територій кожного села та приселка;
- соціальний захист, зокрема підтримка тих, хто найбільше її потребує в цей скрутний час та ін.

Звідси стає зрозумілим, що перераховані податки та збори, які сплачуються парком, мали б потужно сприяти забезпеченню місцевих бюджетів сільрад необхідними коштами для відбудови та поновлення інфраструктури, забезпечення освіти, медичних послуг та інших важливих сфер.

«Сплата податків та зборів сьогодні — це наш внесок у перемогу та стабільність. Ми розуміємо, що від фінансової дисципліни нацпарку залежить добробут тисяч людей у наших громадах», — зазначають в адміністрації парку.

В умовах війни, коли державні ресурси обмежені, податкові надходження від парку стають надійним плечем для місцевого самоврядування.

Сподіваємося, що ці отримані ними кошти є вагомим внеском у розвиток місцевих громад, особливо в умовах воєнного конфлікту, коли фінансові ресурси стають вкрай потрібними.

На завершення викладеного хочеться наголосити, що НПП "Синевир" є яскравим прикладом того, як природоохоронна установа стає локомотивом економічного розвитку цілого краю, доводячи, що збереження природи та процвітання громад — це нерозривні процеси.

Ангеліна КОНАР,
заст. головного бухгалтера

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА - ІНВЕСТИЦІЯ В МАЙБУТНЄ!

Щороку 26 січня світ відзначає Всесвітній день екологічної освіти — нагадування про те, що знання про довкілля є фундаментом нашого спільного майбутнього. Для фахівців Національного природного парку «Синевир» цей день — не просто дата в календарі, а підсумок щоденної системної роботи, спрямованої на виховання молодого покоління, яке житиме в гармонії з природою.

Екологічна освіта в НПП «Синевир» — це не лише теоретичні знання, а передусім реальні дії та живий досвід. Упродовж року фахівці екологоосвітнього, наукового, рекреаційного відділів, а також інспектори служби державної охорони парку працювали над тим, щоб складні екологічні питання перетворювалися на зрозумілі, цікаві та доступні ініціативи для дітей, молоді та рекреантів.

Протягом року було проведено десятки виїзних екоуроку, тематичних занять, екскурсій та пізнавальних зустрічей. Візит-центри, «Зелені класи», туристичні маршрути та локації парку стали простором живого спілкування, де учасники мали змогу дізнатися про червонокнижних тварин і рослини,

унікальні природні комплекси гірського краю та значення збереження високогірних екосистем.

Особливу увагу працівники парку приділяли роботі з місцевими громадами, формуванню відповідального ставлення до природних ресурсів,

усвідомленню важливості збереження біорізноманіття та принципів сталого розвитку регіону.

«Екологічна освіта — це не лише про вивчення біології. Це шлях до формування світогляду, відповідального мислення та любові до навколишнього світу. Наше завдання в Національному природному парку «Синевир» — показати, що природа є нашим домом, який потребує щоденної турботи», — зазначають працівники природоохоронної установи.

Національний природний парк «Синевир» щиро дякує вчителям, вихователям, учням та всім партнерам за активну громадянську позицію, зацікавленість та плідну співпрацю.

Пам'ятаймо, що доля нашого чарівного краю справді у наших руках.

Бережімо природу щодня — не лише у святкові дні, а й у повсякденному житті. Починаючи з простих речей: поваги до лісу, води та тварин, відповідального ставлення до природних ресурсів і бажання зберегти красу рідного краю.

Світлана ГРЕЧИН,
фахівчиня відділу ЕОР

КНИГА, ЩО ДИХАЄ ГОРАМИ

НПП «Синевир» — це не просто територія на мапі України, це неповторна краса горян, де дика природа зустрічається з віковими традиціями. Нещодавно ця гармонія отримала своє нове втілення у друці. Світ побачив унікальний ілюстрований фотоальбом, присвячений нашому парку, створення якого стало можливим завдяки щирій підтримці наших надійних друзів та партнерів — FZS.

Видання цієї книги — це результат кропіткої спільної праці фахівців парку та міжнародних партнерів. Франкфуртське зоологічне товариство не лише забезпечило фінансову основу проєкту, а й стало творчою командою, що дозволило перетворити звичайний звітний матеріал на справжній витвір мистецтва.

Разом нам вдалося створити не просто книгу, а візуальну подорож, де кожен кадр і кожен рядок тексту працюють на спільну мету - показати неповторну красу НПП «Синевир» любителям природи та всім бажаючим дізнатися про парк.

Цей фотоальбом — це не лише підсумок нашої наукової та природоохоронної роботи, а й поклін тій землі, яку ми оберігаємо. Ми щиро вдячні FZS за віру в цей проєкт та за багаторічну підтримку, яка допомагає нам розвиватися навіть у складні часи.

Марина ПЕЧКАН,
фахівчиня відділу ЕОР

ДОПОМОГА ПЕРНАТИМ ПОСЕРЕД ЛЮТИХ МОРОЗІВ

Січень не лише в НПП «Синевир», а й повсюду, видався по-справжньому суворим. Поки ми гріємося вдома теплим чаєм, для лісових птахів кожен градус нижче нуля — це боротьба за життя.

Саме під час зимніх канікул, наші школярки не змогли стояти осторонь! Разом із фахівчинями відділу еколого-освітньої роботи нацпарку, діти влаштували хоч невелику але рятувальну операцію. Використовуючи підручні матеріали — дерево, пластик та інші заготовки — діти разом із фахівчинями відділу змайстрували нові годівнички. Кожна з них цікава і стала маленьким островцем надії для пташок.

Попри мороз, хоча щокі і носи ки червоніли, а руки мерзли від крижаного повітря, малеча розвісила «пташині ідальні» та перевірила старі годівнички. З ентузіазмом наповнили їх горішками, пшеницею та хлібом, щоб у пернатих було вдосталь енергії подолати холоди.

Щира подяка юним захисникам природи за те, що в їхніх серцях достатньо тепла, аби зігріти пернатих!

Приєднуйтеся і ви!

Повісити годівничку біля дому — це просто, але для пташки це ціле життя.

Тетяна БОБИК,
фахівчиня відділу ЕОР

ЗУСТРІЧ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ФЗТ

Директор НПП «Синевир» Микола Дербак і начальник наукового відділу парку Юрій Тюх взяли участь у проведенні семінару під назвою: «Вечір добрих ідей». Захід відбувся у місті Івано-Франківську і був організований Франкфуртським зоологічним товариством в Україні (ФЗТ).

На зустріч були запрошені керівники природоохоронних установ Карпатського регіону та Полісся, які прозвітували та підбили підсумки співпраці з ФЗТ та обговорили перспективні плани на майбутнє.

У ході семінару було відмічено, що в НПП «Синевир» завдяки фінансовій підтримці з боку ФЗТ, реалізовувалися важливі завдання, які сприяють у вирішенні природоохоронної, наукової та еколого-освітньої діяльності, а також йшлося про тісну співпрацю з громадськістю, яка проживає на території парку.

Сьогодні найбільш актуальними завданням, що стоять перед НПП «Синевир» і потребують сприяння у реалізації з боку ФЗТ є такі як:

- продовження виконання будівельно-монтажних робіт на об'єкті візит-центру бурого

ведмедя;

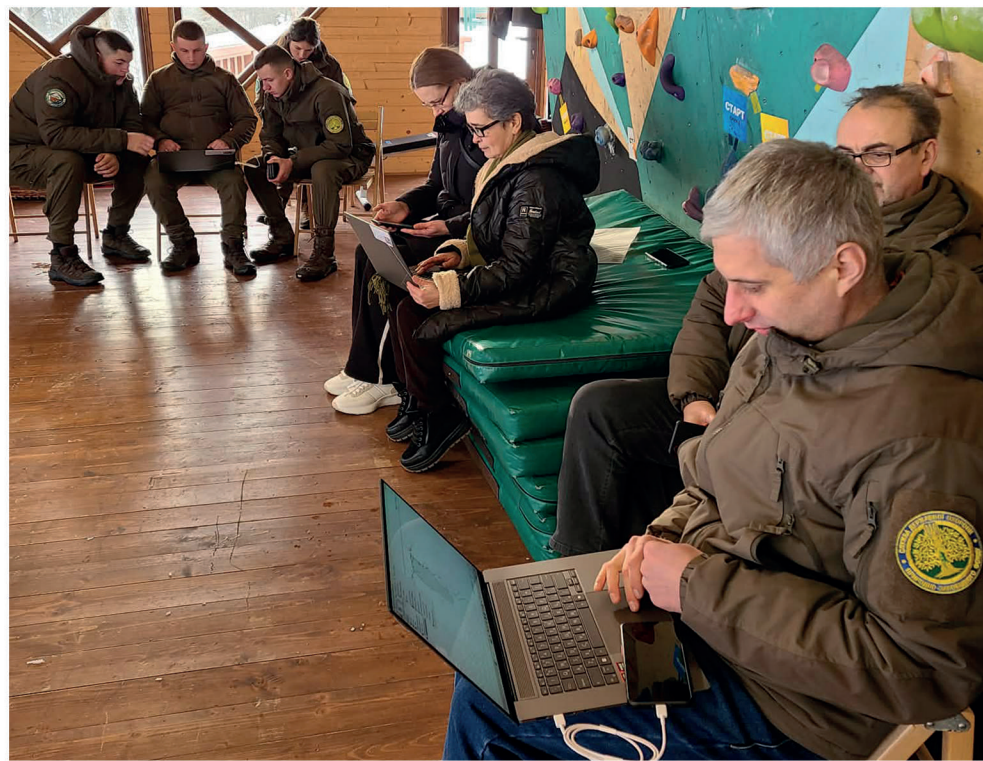
- доопрацювання та втілення в життя «Проекту організації охорони, відтворення та використання природних об'єктів і їх комплексів на території національного природного парку «Синевир».

Висловлюємо щирі вдячність ФЗТ за надану фінансову підтримку у реалізації завдань, що покладаються на Національний природний парк «Синевир» та громадськості його територій.

Юрій ТЮХ,

начальник наукового відділу

ВЗЯТО УЧАСТЬ У НАВЧАЛЬНІЙ ПРОГРАМІ SMART

На базі кемпу «Білий Слон» Верховинського національного природного парку проводилось навчання працівників природно-заповідних установ Карпатського регіону, а саме: Карпатського біосферного заповідника та національних природних парків: «Синевир», «Сколівські Бескиди», «Ужанський», «Верховинський», «Карпатський». Від НПП «Синевир» у навчанні взяли участь:

Шишига Василь Вікторович – заступник директора НПП «Синевир»;

Шишига Віктор Васильович – провідний інженер ОВПЕС;

Нанинець Марія Василівна – науковий співробітник;

Субота Ганна Миколаївна – молодший науковий співробітник.

Програма включала теоретичні лекції та практичні заняття з використання настільної та мобільної версій SMART. Захід відбувся за участю експертів Максима Височина, Василя Мочана, а також Богдана Дацка та Юрія Струса, які долучилися до заходу дистанційно. Учасники ознайомилися з найкращими практиками щоденної роботи з

системою, а також відпрацювали навички застосування SMART Mobile безпосередньо в природних умовах.

Платформа SMART складається з набору програмного забезпечення та інструментів аналізу, що допомагають природоохоронним територіям ефективно керувати та захищати дику природу. Вона дозволяє збирати, зберігати, передавати та оцінювати дані про роботу патрулів, результати спостережень, виявлені порушення та загрози для заповідної природи.

Важливою подією стало й те, що для потреб Національного природного парку «Синевир» було передано п'ять смартфонів для патрулювання в системі SMART та ноутбук для роботи командного центру SMART. Це значно посилить технічні можливості установи у сфері моніторингу та охорони біорізноманіття.

Навчання виявилось надзвичайно продуктивним: учасники отримали нові знання, відпрацювали практичні навички та мали змогу обмінятися досвідом із колегами з різних природоохоронних установ. Такий формат сприяє підвищенню ефективності моніторингу та охорони біорізноманіття, а також зміцнює співпрацю між установами Карпатського регіону.

Ганна СУБОТА,

молодша наукова співробітниця

ШКОЛЯРІ СИНЕВИРА – СТОРІНКА ЖИВОЇ ІСТОРІЇ ГОРЯН

Діти на фото — це господарі Синевирського краю, які пережили зміну кількох держав, другу світову війну та встановлення радянської влади. Їхні обличчя є символом стійкості гірського народу, який попри бідність і віддаленість від міст прагнув до світла науки.

Саме на цій чорно-білій світлинці з села Синевир, ми бачимо дітей із глибокими, дорослими поглядами — це досвід важкої праці та далекої дороги.

Попри суворі морози та необхідність долати кілометри засніжених гірських стежок, діти з Синевира відвідували школу в традиційному вбранні. Вони одягнені в традиційні гуцульські та бойківські строї - домоткані сорочки, гуні, вишиті кептарі, високі баранячі шапки, постолі з товстими вовняними капцями та вовняні хустки з особливим «гуцульським» вузлом. Діти йшли до школи в тому ж одязі, який їхні матері пряли та шили довгими зимовими вечорами.

У ті роки в Синевирі діяла державна народна школа. У 1920-х роках чехословацька влада активно розбудовувала мережу шкіл у гірських районах. Мова йде про період 1920-х — 1930-х років, коли Закарпаття перебувало у складі Першої Чехословацької Республіки.

Часто навчання проходило у дерев'яних хатах, пристосованих під класи, або у новозбудованих за чехословацькими проектами кам'яних школах. Навчання могло вестися «русинською» (місцевим діалектом) або українською мовами, при цьому обов'язково вивчалася чеська мова як державна.

Освіта була важливою частиною життя громади, хоча шлях до знань був фізично важким. Вивчали письмо, числення, ручну працю, закон Божий та мову.

Вчитель у селі був найвищим авторитетом, а школа — єдиним місцем, де підростаюче покоління могло побачити книжку з малюнками чи глобус. Багато хто з них пізніше розповідав онукам про те, як важко було здобути освіту.

Микола КУРУЦ,
начальник відділу ЕОР

«Синій Вир»

Еколого-освітній часопис
Засновник і видавець громадське
об'єднання «Товариство «Синій Вир».
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серії ЗТ №214
РЕДАКТОР
МИКОЛА ДЕРБАК
Комп'ютерна верстка та дизайн
Марина Печкан, Тетяна Бобик та
Світлана Гречин
Газету набрано і зверстано у
видавничому центрі НПП «Синевир»

Адреса:

с. Синевир, 1626, Хустський р-н,
Закарпатська обл., 90041

e-mail: prp-synevir@ukr.net

www.prp-synevir.net.ua

За точність наведених фактів відповідаль-
ність несуть автори матеріалів.

Листування з читачами – тільки на сторін-
ках газети.

Тираж 100 прим.

Зам.

Номер віддруковано в НПП «Синевир»

РІЗДВЯНА РАДІСТЬ У СТІНАХ НПП «СИНЕВИР»

Різдвяні свята – це час, коли серця наповнюються світлом, а домівки та робочі колективи – щирою молитвою та колядою.

Цьогорічний січень розпочався справді щедро – розлогі снігопади перетворили територію НПП «Синевир» на справжнє зимове королівство. Дерев, вкриті важкою білою ковдрою, схилиються під вагою снігу, створюючи атмосферу затишного казкового лісу. Саме в такий морозний та засніжений день до адміністрації парку завітали особливі гості – колядники Спасо-Преображенського храму села Свобода. Вже за доброю багаторічною традицією, щороку вони приносять із собою тепло давніх колоритних колядок. Колектив парку приймає їх у себе щороку і їхній візит стає символічною подією, яка об'єднує духовність, природу та народну культуру.

Відгомін стародавніх віншувань та пісень, що лунають у виконанні парафіян храму с. Свобода, є

частиною унікального культурного коду місцевого населення.

Саме звучали щирі віншування на добро, здоров'я та мир у нашій державі. Побажання процвітання колективу та сили кожному, хто працює задля збереження природи. Адміністрація НПП «Синевир» щиро дякує колядникам за подарований святковий настрій!

Нехай різдвяні свята принесуть на нашу землю і в кожную родину злагоду й довгоочікуваний переможний мир!

Тетяна БОБИК,
фахівчиня відділу ЕОР

ВІТАЄМО З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ!

Міщанина Ярослава Дмит-
ровича, заступника начальника
Чорноріцького ПНДВ;

Суботу Івана Миколайовича,
інспектора з охорони ПЗФ
Остріцького ПНДВ;

Маханця Федора Федоровича,
інспектора І к. Колочавського
ПНДВ;

Ніроду Михайла Михайловича,
інспектора І к. Синевирського
ПНДВ;

Бецу Леоніда Андрійовича,
техніка науково-дослідного відділу;

Гичку Василя Івановича,
сторожа апар. упр;

Руснака Степана Степановича,
заступника начальника РЦБВ;

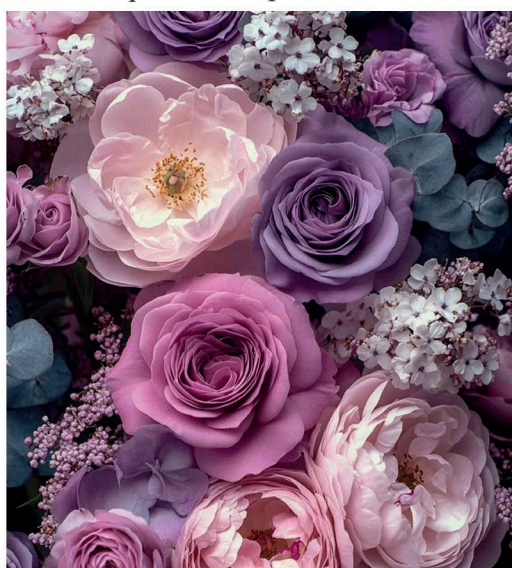
Мокрянина Василя Васи-
льовича, сторожа Чорноріцького
ПНДВ;

Нанинця Василя Васильовича,
сторожа відділу трансп. обслуг;

Суботу Василя Васильовича,
інспектора І к. Чорноріцького
ПНДВ;

Мондок Марію Василівну,
робітницю лісо-господарських ро-
біт;

Руснака Василя Івановича,
інспектора І к. Остріцького ПНДВ.

З ЮВІЛЕЄМ!

Вітаємо з 65-річним ювілеєм
Бобика Івана Юрійовича,
майстра з ОП Негровецького
ПНДВ;

Нехай життя повниться добром,
новими успіхами і досягненнями у
роботі, життєвою стабільністю,
повагою друзів і любов'ю ближніх.

Хай будуть з вами здоров'я та
сила,

Хай доля буде ласкава і щира.

Щоб ніколи не знали ви втоми,

Хай мир і злагода будуть у домі.

***

50 - річний ювілей святкує
Микулін Лука Лукович,
інспектор І к. Синевирського
ПНДВ;

Бажаємо у цей святковий і
радісний день щастя, здоров'я,
затишку і достатку на довгі роки
життя у колі рідних і друзів.

У житті хай завжди буде свято,

Поруч всюди – друзі й доброта.

Успіхів у всьому, радості багато,

На многая і благая літа.

З повагою і щирими
побажаннями колектив
НПП «Синевир»

МОРОЗИ ЗМУСИЛИ ЗАЛЯГТИ, А ВІДЛИГА – ПРОКИНУТИСЯ

Цьогорічна зима у Реабілітаційному центрі бурого ведмеда стала справжнім іспитом для природних інстинктів тварин. Різкі температурні гойдалки — від лютих морозів до раптового потепління — внесли суттєві корективи у зимовий сон клишоногих, роблячи їхній спосіб життя нестабільним та не зовсім природним. Наразі ситуація в центрі виглядає неоднозначно. Під час сильних січневих морозів, коли стовпчики термометрів опускалися до -20°C, у зимову сплячку залягли 15 мешканців притулку. Холод став природним сигналом для організму тварин, що час переходити у стан спокою.

Проте з приходом раптового потепління, яке спостерігається зараз, ведмеді почали прокидатися. Таке переривчасте залягання є тривожним сигналом.

Нестабільність та постійні пробудження через зміну температури виснажують організм, оскільки тварина витрачає енергію на «запуск» фізіологічних процесів і знову на їх уповільнення.

Для бурого ведмеда природним є тривалий, безперервний сон. Сучасні кліматичні зміни змушують їх підлаштовуватися під умови, які не є типовими для їхнього виду.

Водночас 14 ведмедів цього року взагалі не впадали у зимову сплячку, залишаючись активними протягом усього сезону.

Варто пам'ятати, що зимовий сон ведмеда (сплячка) — це не повне заціпеніння. Температура тіла знижується лише на 4-5°C. Пульс уповільнюється на 75%, а споживання кисню — на 50%.

Навіть у стані глибокого сну ведмідь чує звуки та реагує на небезпеку або

різке підвищення температури. Саме тому тривалість їхнього відпочинку, яка зазвичай становить від 75 до 140 діб, зараз так сильно залежить від примх погоди.

Службовий персонал центру зазначає, що хоча залягання у власноруч збудовані барлоги є свідченням гарної вгодованості та збережених інстинктів, нестабільна погода є серйозним викликом. Звірівники продовжують ретельне спостереження за кожною особиною. Основним завданням центру зараз є забезпечення спокою та належного раціону для тих, хто прокинувся занадто рано, щоб допомогти їм м'яко увійти у період весняної активності.

Марина ПЕЧКАН,
фахівчиня відділу ЕОР

ЗИМОВА МАГІЯ, ЩО ДАРУЄ СПОКІЙ

Зима — це час, коли природа занурюється в сон. Але дивлячись на таку красу, розумієш, що вона не спить, вона просто мовчить, даючи нам можливість почути самих себе. Навіть у похмурий день сніг відбиває кожну краплю світла.

Ці фото — наче портал у світ, де немає міського шуму, нескінченних сповіщень у телефоні та щоденної

мов добрі вартові лісу, нагадують нам про велич природи.

Саме зараз зима здається особливо символічною. Вона вчить нас стійкості, як ці смереки під вагою снігу. Природа навколо нас дивовижна, варто лише на мить сповільнити крок і свій погляд. Прогулянка таким лісом — це найкращий відпочинок для душі.

метушні. Тільки величні ялини у важких снігових шатах, які стоять,

Світлана ГРЕЧИН,
фахівчиня відділу ЕОР